

Світлана КОВАЛЬ,
вчитель початкових класів
загальноосвітньої школи І–ІІІ ст. № 3,
м. Прилуки Чернігівської обл.

Тренінг як форма групової роботи з учнями

Нові знання здобуваються шляхом наслідування. Наслідування — це те, що дитина не здатна виконати самостійно, але чого може навчитися від інших або у співпраці з ними. У сучасній школі навчання і виховання здійснюється у процесі колективної діяльності учнів. Сенса роботи вчителя — її спрямовувати і регулювати. Для ефективного впливу необхідно використовувати педагогічні методи, що базуються на активній участі та співпраці учнів між собою і з учителем.

Один із таких методів — *тренінг* — форма групової роботи, яка забезпечує активну участь і творчу взаємодію учасників між собою та з педагогом. Хоча тренінг є формою організації навчального процесу, він не схожий на класичні уроки. На тренінгу втрачають силу багато правил, яких учні звикли дотримуватися у школі (вставати, коли відповідаєш, сидіти за партою, не пересідати). Однак ця форма роботи передбачає і власні правила. Вони затверджуються під час самого тренінгу. Що це можуть бути за правила? Наприклад:

Не перебивати — уважно слухати і поважати думки один одного.

Бути доброзичливим — ставитися один до одного приязно і поважати почуття інших.

Бути толерантним — не можна змушувати людину замовкнути лише тому, що її погляди не збігаються з твоїми.

Поважати особисте життя — кожен має право не відповідати на запитання, що стосується його особистого життя.

Учні сідають півколом, щоб добре бачити один одного. Форма проведення тренінгу має суттєве значення, однак головне — його зміст. Аби реально вплинути на свідомість і поведінку учнів, зміст тренінгу повинен бути максимально наближеним до потреб і проблем учасників; враховувати рівень їхнього інтелектуального розвитку; орієнтуватися на формування цінностей, знань, умінь, навичок, які є основою поведінки; розглядати делікатні теми не ізольовано, а в контексті інших важливих проблем.

Методи, які забезпечують активну участь і взаємодію учасників усім добре відомі. Це робота в групах, дискусії, обговорення, мозкові атаки, рольові ігри, аналіз ситуацій, виконання проєктів, творчі конкурси.

Дискусії та обговорення можна проводити з цілим класом, але вони значно ефективніші, коли відбуваються в групах, зокрема, якщо у класі багато учнів або час обмежений. Обговорення в групах дає змогу більше дізнатися один про одного, стимулює вільний обмін думками. Для організації таких обговорень учитель чітко формулює мету: обговорити ситуацію; сформулювати запитання; запропонувати варіанти рішень; відрепетирувати сценку чи спосіб дії; виконати проєкт тощо.

Формувати групи можна по-різному, але не доручати дітям. Бо вони можуть це робити зважаючи на власні симпатії. Існує безліч варіантів поділу на групи. Все залежить від того, скільки груп і по скільки осіб у них ви хочете сформувати. Наприклад: 8 учнів: розрахуватись від 1 до 8; 7 учнів: назви кольорів веселки; роздати різні геометричні фігури, а потім зібрати їх у групи; білки, жолуді, горіхи; назви квітів, тварин; розрізати листівки, а потім скласти їх з частин.

Після оголошення мети тренінгу треба звернутися до учасників письмово висловити свої очікування. Це можна зробити на звичайному ватмані або дошці. Діти висловлюють такі побажання: щось дізнатися; раціонально провести час; поспілкуватися; чогось навчитися.

Кожен учитель може придумати свій оригінальний спосіб. Наприклад, намалювати гору і всі свої сподівання учні на клейких папірцях приклеюють біля підніжжя гори. Наприкінці тренінгу діти з'ясовують, чи справдилися їхні очікування. Можливо, хтось так і зостанеться біля підніжжя гори, хтось перенесеться на її вершину, хтось підніметься до середини. Інший варіант: гриби, що ростуть навколо кошика. Наприкінці ті сподівання, що справдилися, кладуть у кошик. Ще приклади: пташки і дерево, човник і два береги, портфель і відро для сміття, м'ясорубка.

Щоразу тренінг закінчується ритуалом прощання. Наприклад, по колу передається квіточка чи будь-який інший предмет зі словами подяки чи добрими побажаннями.

Пропоную тренінг, який можна провести у 4 класі на уроці основ здоров'я як узагальнення знань або на годині спілкування.

Тренінг "Здоров'я людини — найцінніший скарб"

1. Прийняття правил.

2. Оголошення мети. Постановка проблемного питання.

Сьогодні ми говоритимемо про найбільшу цінність людини. Вона настільки важлива для людини, що все інше відходить на другий план. Без цього скарбу людині важко досягти успіху в житті, радіти йому. Ми не можемо купити цей скарб за гроші. Що це за скарб? (Здоров'я).

— Чи може нам його хтось подарувати?

— Чи можемо його знайти?

— Чи можемо самі обирати шлях до здоров'я?

Девіз уроку. Людина сама обирає шлях до здоров'я.

— Візьміться за руки і скажіть: "Бажаємо всім міцного здоров'я!"

3. Очікування. Що очікують діти від цього заняття?

4. Мозкова атака.

— Коли треба починати дбати про здоров'я?

— Чи завжди у людини однакове здоров'я?

— Які складові частини здоров'я? (Духовне, фізичне, психічне, соціальне).

— Яка з цих складових найважливіша? (Поєднання всіх цих складових дає людині міцне здоров'я).

5. Поділ на групи (котики, півники, коники, собачки).

6. Завдання групам.

1 група. Намалуйте, як ви уявляєте здорову дитину.

2 група. Напишіть, що може загрожувати здоров'ю. (Екологія, шкідливі звички, недостатня рухливість, нерациональне харчування).

3 група. Що треба робити, аби людина була здоровою? (Загартуватися, займатися спортом, активно відпочивати, проходити медогляди, правильно харчуватись).

4 група. Що впливає на здоров'я людини? (Довкілля, спадковість, спосіб життя, медичне обслуговування).

7. Гра "Правда чи міф". На запитання дати ту чи іншу відповідь.

— Займатись фізкультурою — справа молодих і здорових. (Міф)

— Сонце може бути і шкідливим, і корисним. (Правда)

— Дбати про здоров'я треба тоді, як тільки захворів. (Міф)

— Від алкоголю і наркотиків ще ніхто не вмер. (Міф)

— Найбільше впливає на збереження та зміцнення здоров'я спосіб життя людини. (Правда)

— Здоров'я людини найбільше залежить від медичного обслуговування. (Міф)

— Успішний той, хто здоровий? (Правда)

— Курець шкодить тільки собі? (Міф)

— У алкоголіків знижується розумовий потенціал. (Правда)

— Сигарети і пиво роблять хлопців справжніми чоловіками. (Міф)

— Чим їжа калорійніша, тим вона корисніша. (Міф)

— Заняття спортом знижує ризик захворюваності. (Правда)

8. Театр "Пантоміма". Групам продемонструвати:

1) Загартування.

2) Гігієна тіла, рота.

3) Заняття фізкультурою.

4) Фізична праця.

9. Аналіз ситуацій.

1 група. Сашко часто хворів. А його друг Олег — ні. Після чергової хвороби Сашко вирішив обливатися холодною водою, як це робив Олег. Він усе робив як Олег, але чомусь знову захворів. (Очікувані відповіді: до загартування треба готуватися поступово).

2 група. У дворі, де жила Тетянка, було більше хлопчиків. Вони дружили зі спортом, часто проводили змагання. Коли Тетянка попросилася до них у команду, вони сказали, що спорт — чоловіча справа, а їй порадили гратися з ляльками. (Очікувані відповіді: спорт однаково важливий і корисний як для хлопчиків, так і для дівчаток).

3 група. Миколка чув, що чистота — запорука здоров'я. Але гадав, що досить тільки мити руки перед їдою. (Очікувані відповіді: чистота всього тіла важлива для здоров'я).

4 група. Коли Ніна втомлювалася за уроками, вона вважала, що краще зробити перерву, подивившись телевізор. (Очікувані відповіді: кращою буде прогулянка на свіжому повітрі або фізична праця).

10. Підсумок. Складання асоціативного "куща здоров'я".

Шановні дописувачі!

Готуючи статті до друку, просимо зважати на такі вимоги.

• Стаття має містити узагальнення Вашого власного досвіду або розкривати сутність розробленої авторської методичної системи.

• Розробки уроків або їх фрагменти можуть бути ілюстрацією використання досвіду чи авторських методичних знахідок учителя (для 1—2 класів — за новою програмою).

• Статтям, які містять перевірені завдання (тестові, контрольні тощо), обов'язково має передувати вступна частина, у якій розкривається сутність завдань, їх призначення, способи і місце використання та критерії оцінювання.

• У статтях обов'язково мають бути посилання на джерела, які автор використав під час підготовки матеріалу. За точність посилань, правильність цитат, прізвищ і т.д. відповідає автор.

• Обсяг статті має бути не більше 10 сторінок комп'ютерного набору через 1,5 інтервали, 14 кеглем.

Не забувайте повідомляти місце роботи, посаду, контактний телефон, адресу.